CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2023*

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE (19–21)

dla absolwentów, którzy rozpoczęli kształcenie w latach 2019–2021 w:

1) 5-letnim technikum (ukończyli szkołę w roku 2024, 2025 albo 2026)
2) branżowej szkole II stopnia na podbudowie 8-letniej szkoły podstawowej (ukończyli szkołę w roku 2024, 2025 albo 2026)
3) 4-letnim liceum ogólnokształcącym (ukończyli szkołę w roku 2023, 2024 albo 2025)
4) szkołach artystycznych realizujących program 4-letniego liceum ogólnokształcącego (ukończyli szkołę w roku 2023, 2024 albo 2025)

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
MWOP-R0-**100**-2606

DATA: **8 czerwca 2026 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **60**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

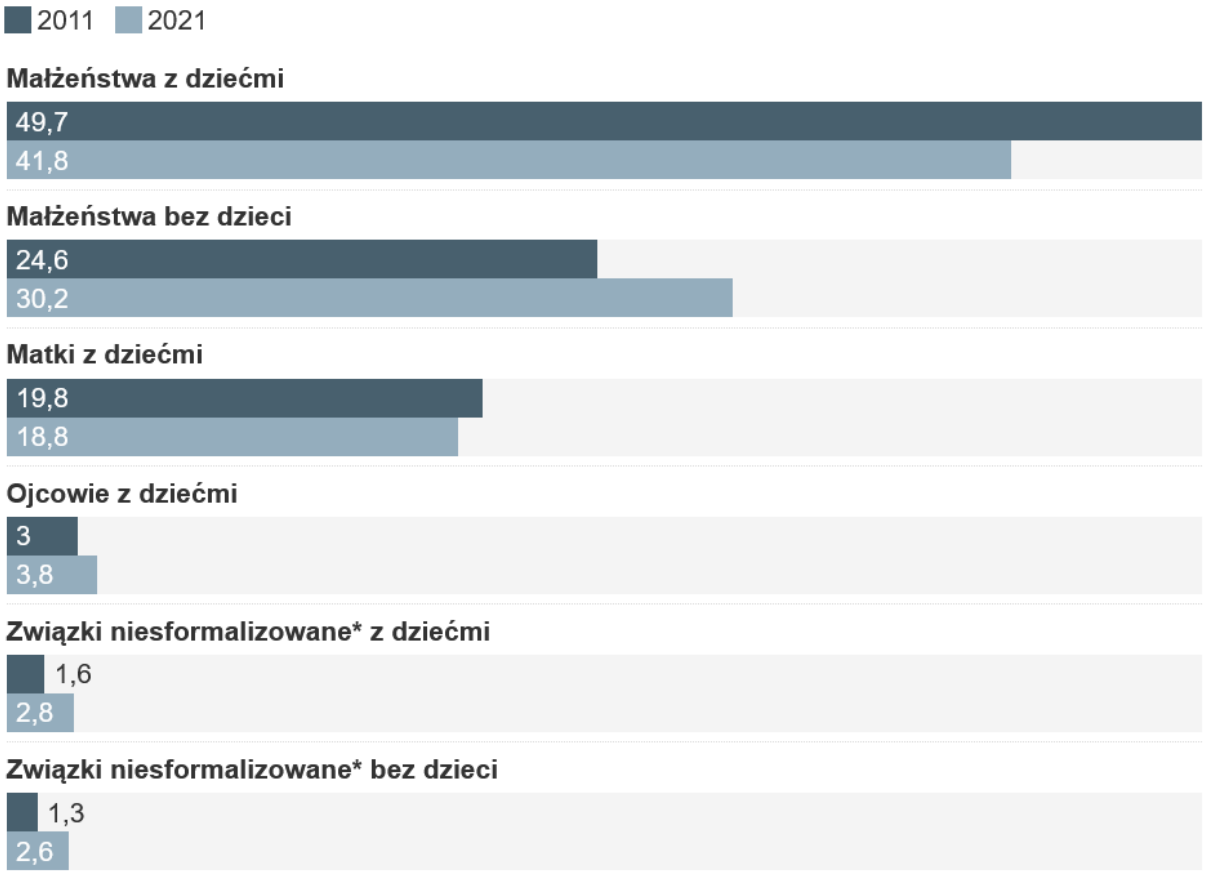
Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 28 stron (zadania 1–20). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Symbol zamieszczony przy zadaniu zamkniętym oznacza, że rozwiązanie tego zadania musisz przenieść na kartę odpowiedzi. Ocenie podlegają wyłącznie odpowiedzi zaznaczone na karcie odpowiedzi.
4. Odpowiedzi do zadań zamkniętych oznaczonych symbolem zaznacz na karcie odpowiedzi w części przeznaczonej dla zdającego:
   - zamaluj ■ pola do tego przeznaczone
   - błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⃠ i zaznacz właściwe.
5. Odpowiedzi do pozostałych zadań zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym takim zadaniu.
6. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
7. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
8. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
9. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy wybranych zadaniach.
10. Możesz korzystać z kalkulatora prostego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

Zadanie 1.

Wykres. Typy rodzin w Polsce (wg spisów powszechnych z 2011 i 2021 r.; dane w %)

* W spisie z 2011 r. ta kategoria była określona jako „partnerzy” (odpowiednio: z dziećmi lub bez dzieci).

biqdata.wyborcza.pl

1.1.
0–1

Zadanie 1.1. (0–1)

Sformułuj – z przytoczeniem właściwych danych z wykresu – dwa argumenty do opinii: *W latach 2011–2021 zwiększył się odsetek rodzin <u>niemieszczących się</u> w kategorii tradycyjnego modelu rodziny*.

- .....

.....

.....

- .....

.....

.....

Zadanie 1.2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń dotyczących typów rodzin w Polsce w latach 2011–2021. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wzrósł odsetek wszystkich rodzin dwupokoleniowych.	**P**	**F**
Odsetek rodzin określanych jako „matki z dziećmi” spadł o 1%.	**P**	**F**

Zadanie 2.

Tekst. O założeniu i celach fundacji

Fundacja „Rak’n’Roll. Wygraj Życie!” została założona w 2009 roku. Jej założycielka, po swoich doświadczeniach z chorobą onkologiczną, chciała pomóc innym chorym w podobnej sytuacji. Dzisiaj Rak’n’Roll pomaga kobietom i mężczyznom chorym na raka i ich bliskim.

Na podstawie: www.raknroll.pl

Przepisy prawne z ustawy *Prawo o stowarzyszeniach*

Art. 3.1. Prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych.
Art. 9. Osoby w liczbie co najmniej siedmiu, zamierzające założyć stowarzyszenie, uchwalają statut stowarzyszenia oraz wybierają komitet założycielski albo władze stowarzyszenia.

Dz.U. 1989, nr 20, poz. 104, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

Zadanie 2.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z tekstu wynika, że założycielka fundacji kierowała się potrzebą

A. uznania.

B. altruizmu.

C. osiągnięć.

D. aprobaty społecznej.

Zadanie 2.2. (0–1)

Wyjaśnij, na czym polega różnica w zakresie zakładania w Rzeczypospolitej Polskiej obu typów organizacji, których dotyczą materiały (tekst i przepisy).

2.2.
0–1

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.

Tabela. Ludność (w wieku 13 lat i więcej) według poziomu wykształcenia w 2011 r. i w 2021 r.

Wyszczególnienie	2011		2021		
	w tys.	w %	w tys.	w %	2011=100
Ogółem	33505,3	100,0	32883,4	100,0	98,1
Wyższe	5735,6	17,1	7612,3	23,1	132,7
w tym z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym	3990,4	11,9	5489,0	16,7	137,6
Średnie	10531,3	31,4	10644,3	32,4	101,1
w tym średnie zawodowe	5761,9	17,2	5989,8	18,2	104,0
Zasadnicze zawodowe/branżowe	7260,8	21,7	6429,2	19,6	88,5
Gimnazjalne	1650,9	4,9	1021,6	3,1	61,9
Podstawowe ukończone	6133,7	18,3	3860,0	11,7	62,9
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	457,0	1,4	689,8	2,1	151,0

Ludność według cech społecznych – wyniki wstępne NSP 2021. Informacje sygnalne, stat.gov.pl

Tekst. O jednym z typów społeczeństwa współczesnego

Bardzo często kompetencje użytkownika są niewystarczające do określenia znaczenia i prawdziwości informacji, a ocena ta ma kluczowe znaczenie w podejmowaniu decyzji o jej wykorzystaniu. Szczególnie ważne jest rozwijanie umiejętności selekcji […], zarówno na poziomie jednostki czy grupy, jak i społeczeństwa. W sprawnym funkcjonowaniu [w tym społeczeństwie] istotne znaczenie ma zatem edukacja na wszystkich poziomach, kształtująca kompetencje i przygotowująca młodego człowieka do skutecznego wykorzystywania informacji, pogłębiania wiedzy i kształcenia ustawicznego. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego dokonujące się w wyniku kształcenia na wszystkich poziomach edukacji jest ważnym czynnikiem zabezpieczającym przed wykluczeniem […].

M. Borowiec, *Rola edukacji w kształtowaniu społeczeństwa* […], „Przedsiębiorczość – Edukacja” 2009, nr 5, s. 39.

3.1. 0–1

Zadanie 3.1. (0–1)

Wyjaśnij, z czego wynika różnica (widoczna w tabeli) między liczbą osób mających wykształcenie wyższe a liczbą osób z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Dane z tabeli są wystarczające do stwierdzenia, że w 2021 roku więcej niż połowa osób (spośród tych, których dotyczy tabela) legitymowała się świadectwem maturalnym (lub świadectwem dojrzałości).	**P**	**F**
Wśród tych, których dotyczy tabela, udział osób z wykształceniem co najmniej średnim wzrósł w latach 2011–2021 o 7 punktów procentowych.	**P**	**F**

Zadanie 3.3. (0–1)

Sformułuj argument do opinii: *Zmiany w strukturze wykształcenia ludności w latach 2011–2021 sprzyjają rozwojowi w Polsce typu społeczeństwa opisanego w tekście.*

3.3.
0–1

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3.4. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Typ społeczeństwa współczesnego opisany w tekście to społeczeństwo

A. otwarte.

B. masowe.

C. informacyjne.

D. konsumpcyjne.

Zadanie 4.

O jednym z typów kultury

Benjamin Barber, socjolog, pisze: „Sieć restauracji McDonald's obsługuje dziennie na całym świecie 20 mln klientów, czyli więcej niż liczy ludność Grecji, Irlandii i Szwajcarii razem". Myszka Miki, Coca-Cola, dżinsy – oto najbardziej znane symbole tego typu kultury. Bajki Disneya są elementem jednoczącym przed telewizorami dzieci z całego świata, markowe spodnie są dla młodych ludzi często miarą statusu społecznego.

Na podstawie: www.globalna.ceo.org.pl

4.1. 0–1

Zadanie 4.1. (0–1)

Podaj nazwę typu kultury, której dotyczy tekst.

……...

4.2. 0–1

Zadanie 4.2. (0–1)

Sformułuj pozytywny i negatywny skutek procesu kulturowego, którego dotyczy tekst.

Pozytywny skutek – .....

.....

.....

Negatywny skutek – .....

.....

.....

Zadanie 5.

O mniejszościach narodowych w Polsce

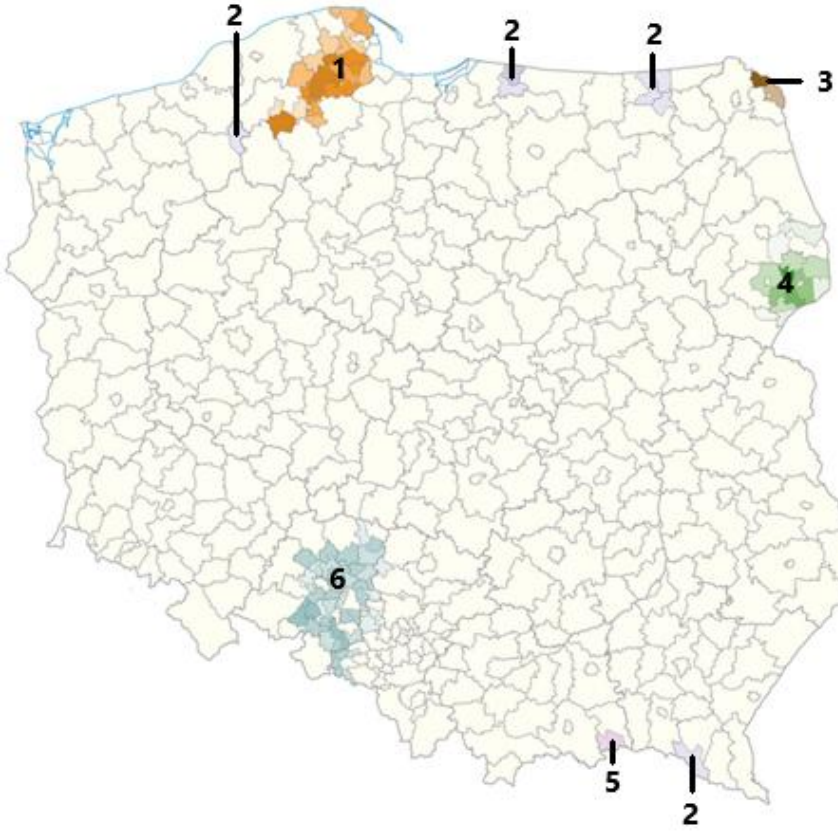
Opis A. Jest to najliczniejsza mniejszość narodowa w Polsce, a największe odsetki osób należących do tej mniejszości (w stosunku do ogółu ludności) zamieszkują w powiatach strzeleckim i opolskim. W Sejmie RP – poza obecną kadencją – zawsze zasiadał minimum jeden przedstawiciel wybrany z listy komitetu wyborczego tej mniejszości. Są w większości katolikami (obrządek łaciński). Ich język należy do rodziny indoeuropejskiej.

Opis B. W wyniku przeprowadzonej w 1947 r. przez ówczesne władze komunistyczne akcji „Wisła" niemal wszyscy przedstawiciele tej mniejszości zostali przesiedleni na ziemie Polski uzyskane w wyniku II wojny światowej. Obecnie największy odsetek tej mniejszości narodowej (w stosunku do ogółu ludności) zamieszkuje w powiecie bartoszyckim. Są w większości wyznawcami Kościoła Greckokatolickiego w Polsce. Ich język należy do grupy języków słowiańskich.

Opis C. Największe skupisko osób należących do tej mniejszości narodowej znajduje się na terenie powiatu sejneńskiego, przy tym w jednej z jego gmin (Puńsk) stanowią większość mieszkańców. Są w większości katolikami (obrządek łaciński). Komunikują się swoim językiem należącym do języków bałtyckich.

Na podstawie: www.gov.pl

Mapa administracyjna Polski. Gminy, w których min. 10% osób identyfikowało się z grupami mniejszościowymi o uregulowanym statusie prawnym (wg spisu powszechnego z 2011 r.)

Na podstawie: atlas2022.uw.edu.pl

Zadanie 5.1. (0–2)

5.1.
0–1–2

Uzupełnij tabelę. Do każdego opisu grupy mniejszościowej dopisz jej nazwę i numer, którym oznaczono na mapie obszar/obszary jej zwartego zamieszkiwania.

	Nazwa mniejszości	Numer na mapie
Opis A.		
Opis B.		
Opis C.		

Zadanie 5.2. (0–1)

5.2.
0–1

Rozstrzygnij, czy mniejszość narodowa z opisu A. to <u>jedyna</u> mniejszość mająca prawo utworzyć komitet wyborczy, którego <u>nie obowiązuje</u> klauzula zaporowa w wyborach do Sejmu RP. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obowiązujących uregulowań prawnych.

Rozstrzygnięcie – ……

Uzasadnienie – .....

.....

.....

Zadanie 6.

O jednym z pojęć społecznych

W […] klasycznym ujęciu […] wyróżniono […] trzy typy czyste: zaściankową (parafialną), podporządkowania (poddańczą), uczestnictwa. W ujęciu tym ważny jest stosunek jednostki do […]: systemu jako całości, obiektów inicjujących, obiektów wynikowych oraz własnej roli w systemie. Nieznajomość trzech pierwszych podzakresów i idące za tym przekonanie o braku wpływu jednostki na system charakteryzować ma przedstawicieli [pierwszego typu]. Na przeciwnym biegunie znajdują się z kolei reprezentanci [typu trzeciego]. Podporządkowanie zaś oznacza względną znajomość systemu jako całości i obiektów wynikowych przy jednoczesnym braku identyfikacji obiektów inicjujących oraz przekonaniu o braku własnego wpływu na system polityczny.

W. Jakubowski, P. Załęski, Ł. Zamęcki, *Nauki o polityce. Zarys koncepcji dyscypliny*, Pułtusk 2013, s. 283–284.

6.1. 0–1

Zadanie 6.1. (0–1)

Podaj nazwę zjawiska społecznego, którego typy przedstawiono w tekście.

.....

6.2. 0–1

Zadanie 6.2. (0–1)

Porównaj – opisane w tekście – postawy podporządkowania i uczestnictwa. Sformułuj podobieństwo i różnicę.

Podobieństwo – .....

.....

.....

Różnica – .....

.....

.....

Zadanie 7.

Tekst 1. O projekcie robotycznym

To jest nasza wielka inwestycja w przyszłość – tak o nowym projekcie robotycznym mówił podczas wtorkowej konferencji marszałek Władysław Ortyl. Chodzi o projekt pod nazwą „RaP STEAM – robotyka i programowanie w szkołach podstawowych z terenu województwa podkarpackiego". Będzie on realizowany dzięki unijnemu wsparciu i ma zrewolucjonizować cyfrowo podkarpackie szkoły podstawowe. Nabór wniosków rozpocznie się już 8 maja!
W związku z tym marszałek województwa Władysław Ortyl i wojewoda podkarpacki Ewa Leniart podpisali list intencyjny. […] W podpisaniu uczestniczyły również: Małgorzata Rauch – Podkarpacki Kurator Oświaty oraz Krystyna Wróblewska – dyrektor Podkarpackiego Zespołu Placówek Wojewódzkich.

W ramach tej współpracy realizowany będzie, ujęty w programie regionalnym Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 (FEP 2021–2027), projekt o znaczeniu strategicznym, którego celem jest rozwój robotyki edukacyjnej i nauki programowania w szkołach podstawowych z terenu województwa podkarpackiego.

www.podkarpackie.pl

Tekst 2. O Podkarpackim Centrum Integracji Cudzoziemców

Marszałek Władysław Ortyl przypomniał o inicjatywie Sejmiku Województwa Podkarpackiego, jaką jest Podkarpackie Centrum Integracji Cudzoziemców. Celem centrum jest aktywizacja Ukraińców, którzy przybyli na Podkarpacie po wybuchu wojny, czyli po 24 lutego. Projekt ma być sfinansowany w 85% ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020, a w 15% z budżetu województwa. Całkowita wartość projektu wyniesie ok. 30 mln złotych. Dofinansowanie unijne to 25,5 mln złotych, a wkład województwa to ok. 4,5 mln złotych.

rzeszow.uw.gov.pl

Zadanie 7.1. (0–1) | 7.1. | 0–1

Do każdego z wymienionych określeń dopisz nazwę właściwego organu. Odpowiedzi wybierz spośród nazw organów występujących w tekstach.

Organ stanowiący samorządu województwa – .....

Przedstawiciel Rady Ministrów RP w województwie – .....

Zadanie 7.2. (0–1) | 7.2. | 0–1

Sformułuj argument do opinii: *Programy, których dotyczą teksty, długofalowo mogą przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7.3. (0–1) | 7.3. | 0–1

Sformułuj argument do opinii: *Zasoby finansowe województwa mogą stanowić barierę w wykorzystaniu środków Unii Europejskiej*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8.

Rysunek satyryczny

www.polityka.pl

Przepis prawny z ustawy obowiązującej w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 1.2. Odbiór krajowych i zagranicznych programów oraz audiowizualnych usług medialnych na żądanie przeznaczonych przez dostawców usług medialnych do powszechnego odbioru jest wolny, z zachowaniem warunków określonych przepisami prawa.

Dz.U. 1993, nr 7, poz. 34, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

8.1.
0–1

Zadanie 8.1. (0–1)

Wyjaśnij sens rysunku satyrycznego, odnosząc się do pojęcia *wolne media*.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8.2. (0–1)

8.2.
0–1

Podaj pełną nazwę konstytucyjnego organu w Rzeczypospolitej Polskiej, którego zadaniem jest stanie na straży wartości, której dotyczy przytoczony przepis prawny.

.....

.....

Zadanie 9.

O jednej z form demokracji

Na głównym placu w [kantonie] Appenzell przybywa ludzi. [M]istrz ceremonii wraz ze świtą wchodzi na scenę i rozpoczyna przemowę. Wita zebranych, przypomina o demokratycznej tradycji, przedstawia program dnia i otwiera obrady. Na mównicę zaczynają wdrapywać się pierwsi ochotnicy. Dyskutowane dzisiaj tematy to remont hali sportowej, sprawa kredytu na budowę nowego ambulatorium szpitala, zmiany w ustawie o szkolnictwie i nadanie obcokrajowcom prawa głosu na szczeblu gminy. Co chwilę w górę idą tysiące rąk.

A. Kamińska, […] *Podróż przez kraj* […], Poznań 2021, s. 233–237.

Zadanie 9.1. (0–2)

9.1.
0–1–2

Uzupełnij tekst. Podaj nazwy: państwa (1.), formy (instytucji) demokracji (2.) i rodzaju demokracji (3.).

Wydarzenie przedstawione w tekście miało miejsce w (1.) ……..…… . Został w nim opisany przebieg zebrania określanego jako (2.) ……..…..…… . Jest ono przykładem demokracji (3.) …… .

Zadanie 9.2. (0–1)

9.2.
0–1

Sformułuj zaletę i wadę – opisanej w tekście – formy (instytucji) demokracji.

Zaleta – .....

.....

.....

Wada – .....

.....

.....

Zadanie 10.

Tabela. Wyniki wyborów z 2019 r. w jednym z państw (ukazano 4 najlepsze wyniki wyborcze)

nazwa partii	% uzyskanych głosów	liczba mandatów
Partia Konserwatywna	43,6%	365
Partia Pracy	32,2%	203
Szkocka Partia Narodowa	3,9%	48
Liberalni Demokraci	11,5%	11

www.bbc.com

10.1. 0–1

Zadanie 10.1. (0–1)

Podaj nazwę systemu partyjnego funkcjonującego w państwie, którego dotyczy tabela.

.....

10.2. 0–1

Zadanie 10.2. (0–1)

Odwołując się do typu systemu wyborczego, wyjaśnij przyczynę różnic między odsetkiem głosów uzyskanych w skali kraju a liczbą uzyskanych mandatów. W odpowiedzi uwzględnij wyniki partii wskazanych w ostatnich dwóch wierszach tabeli.

.....

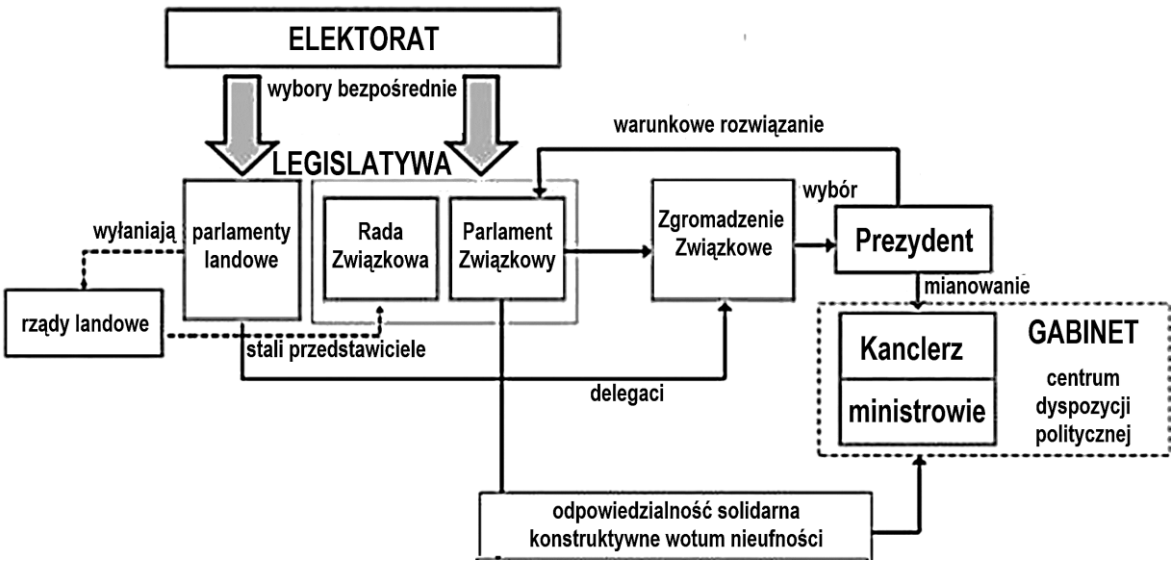
.....

.....

.....

Zadanie 11.

Schemat. System polityczny państwa 1.

Na podstawie: *Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, red. K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski, t. II: *Współczesne systemy rządów*, Warszawa 2017, s. 27.

Przepisy prawne z konstytucji państwa 2.

Art. 55. Parlament składa się z Izby Deputowanych i Senatu Republiki.
Art. 58. Senatorowie są wybierani w głosowaniu powszechnym i bezpośrednim przez wyborców, którzy ukończyli dwadzieścia pięć lat. […]
Art. 59. Senatorem z mocy prawa i dożywotnim, chyba że z tego zrezygnuje, staje się każdy były Prezydent Republiki.
Art. 83. Prezydent Republiki jest wybierany przez parlament na wspólnym posiedzeniu jego członków. W wyborze bierze udział po trzech delegatów z każdego regionu wybranych przez radę regionalną w sposób zapewniający przedstawicielstwo mniejszości. […]
Art. 94. Rząd musi mieć zaufanie obu izb. Każda izba udziela lub odmawia zaufania w drodze głosowania imiennego nad umotywowanym wnioskiem.

libr.sejm.gov.pl

Zadanie 11.1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W państwie 1. w wyborze głowy państwa uczestniczą członkowie obu instytucji spełniających funkcję legislatywy szczebla centralnego.	**P**	**F**
W państwie 2. funkcjonuje system parlamentarno-prezydencki z typowymi dla niego szerokimi uprawnieniami legislatywy oraz prezydenta.	**P**	**F**

Zadanie 11.2. (0–2)

11.2.
0–1–2

Uzupełnij tabelę. Wyjaśnij, na czym polega różnica między systemami politycznymi państw 1. i 2. w każdym z podanych aspektów.

Sposób wyłaniania organu pełniącego funkcję drugiej izby parlamentu	…… …… ……
Parlamentarna odpowiedzialność polityczna rządu	…… …… ……

Zadanie 11.3. (0–1)

11.3.
0–1

Rozstrzygnij, czy Prezydent RP ma silniejszą legitymizację demokratyczną niż prezydenci państw, których dotyczą materiały źródłowe. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – ……

Uzasadnienie – .....

.....

Zadanie 12.

Przepisy prawne z art. 226. *Konstytucji RP*

1. Rada Ministrów w ciągu 5 miesięcy od zakończenia roku budżetowego przedkłada Sejmowi sprawozdanie z wykonania ustawy budżetowej wraz z informacją o stanie zadłużenia państwa.
2. Sejm rozpatruje przedłożone sprawozdanie i po zapoznaniu się z opinią […] podejmuje, w ciągu 90 dni od dnia przedłożenia Sejmowi sprawozdania, uchwałę o udzieleniu lub o odmowie udzielenia Radzie Ministrów […].

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

12.1. 0–1–2

Zadanie 12.1. (0–2)

Uzupełnij tekst. Podaj nazwy: instytucji/rozwiązania ustrojowego (1.), funkcji (2.) oraz organu konstytucyjnego podlegającego Sejmowi RP (3.).

Uchwała, o której mowa w art. 226 ust. 2 *Konstytucji RP*, dotyczy udzielenia Radzie Ministrów RP (1.) …… . Jest to jedna z form sprawowania przez Sejm RP funkcji (2.) …… . Ta uchwała jest podejmowana po zapoznaniu się z opinią (3.) …… .

12.2. 0–1

Zadanie 12.2. (0–1)

Odnosząc się do przytoczonych przepisów prawnych, uzasadnij, że polski parlamentaryzm ma cechy bikameralizmu asymetrycznego (dwuizbowości niezrównoważonej).

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13.

O władzy sądowniczej w Rzeczypospolitej Polskiej

Zasada podziału władz nakazuje nadanie władzy sądowniczej pozycji odrębnej; […] znaczenie podstawowe ma zasada niezależności władzy sądowniczej od legislatywy i egzekutywy, wyrażona między innymi w art. 173 konstytucji. […] Władza sądownicza odgrywa istotną rolę […] w ochronie praw i wolności jednostki, gdzie pełni funkcję apolitycznego gwaranta tych praw.

L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2010, s. 341.

Zadanie 13.1. (0–1)

13.1.
0–1

Uzasadnij – przedstawiając dwa rozwiązania ustrojowe – że w *Konstytucji RP* pozycja sędziów jest określona tak, aby władza sądownicza mogła pełnić funkcję wskazaną w ostatnim zdaniu tekstu.

- .....

.....

- .....

.....

Zadanie 13.2. (0–2)

13.2.
0–1–2

Przyporządkuj każdą z podanych kompetencji do jednej ze wskazanych instytucji. Wpisz w każdym wierszu znak „X” we właściwej kolumnie.

Kompetencja / Instytucja	Sąd Najwyższy	Trybunał Stanu	Trybunał Konstytucyjny
Rozstrzyga spory kompetencyjne między centralnymi organami państwa.			
Stwierdza ważność wyborów ogólnokrajowych (np. Prezydenta RP).			
Rozstrzyga w przedmiocie odpowiedzialności konstytucyjnej osób zajmujących najważniejsze stanowiska państwowe.			
Sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania.			

Zadanie 14.

Opis sytuacji

Pani Anna, przygotowująca kampanię promocyjną swego zakładu fotograficznego, wykorzystała w materiałach reklamowych w mediach społecznościowych zdjęcia zrobione jednej ze swoich koleżanek – pani Joannie. Pani Joanna stwierdziła, że nie wyraziła zgody na upublicznienie swego wizerunku w celach reklamowych. Poprosiła więc koleżankę o usunięcie zdjęć z jej wizerunkiem z materiałów promocyjnych. Pani Anna odmówiła: stwierdziła, że koleżanka, gdy wyraziła zgodę na zrobienie jej zdjęć, tym samym zaakceptowała to, że mogą być one wykorzystane również w celach reklamowych. Poza tym pani Anna podkreśliła, że już zainwestowała kilka tysięcy złotych w kampanię i nie ma zamiaru niczego zmieniać.

Na podstawie: lexdigital.pl

14.1. 0–1

Zadanie 14.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy sytuacja przedstawiona w tekście dotyczy odpowiedzialności deliktowej czy kontraktowej. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – odpowiedzialność ……

Uzasadnienie – .....

.....

.....

Zadanie 14.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Instytucja prawna odpowiedzialności za szkodę, do której odnosi się przedstawiona sytuacja, jest uregulowana w

A. *Kodeksie karnym*.

B. *Kodeksie cywilnym*.

C. *Kodeksie postępowania karnego*.

D. *Kodeksie postępowania cywilnego*.

Zadanie 15.

Przepisy prawne z kodeksu obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 190a. § 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby dla niej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia

lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek, inne jej dane osobowe lub inne dane, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana, przez co wyrządza jej szkodę majątkową lub osobistą.
§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.
§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Dz.U. 1997, nr 88, poz. 553, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

Tekst. O typach przestępstw

Przestępstwa można podzielić […] ze względu na ich formę na:
– zasadnicze, czyli podstawowy typ danego przestępstwa […],
– kwalifikowane, czyli przestępstwo posiadające dodatkowe cechy, które powodują, że jest ono społecznie bardziej niebezpieczne od przestępstwa w postaci zasadniczej […],
– uprzywilejowane, czyli posiadające cechy dodatkowe, które czynią dany czyn mniej społecznie niebezpiecznym od jego postaci zasadniczej […].

Z. Muras, *Podstawy prawa*, Warszawa 2017, s. 224.

Zadanie 15.1. (0–1)

15.1.
0–1

Rozstrzygnij, który z typów przestępstw opisanych w tekście odnosi się do przestępstwa uregulowanego w przepisie prawnym przytoczonym w art. 190a § 3. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – przestępstwo ……

Uzasadnienie – .....

.....

.....

.....

Zadanie 15.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Kodeks, którego fragment przytoczono, reguluje sprawy z zakresu prawa

A. materialnego.

B. zwyczajowego.

C. proceduralnego.

D. administracyjnego.

Zadanie 16.

Przepisy prawne z *Konstytucji RP*

Przepis 1. Każdy ma prawo do nauki.
Przepis 2. Obywatel polski ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne.

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

16.1. 0–1

Zadanie 16.1. (0–1)

Do każdego z przytoczonych przepisów prawnych przyporządkuj numer generacji praw człowieka (I, II lub III), do której należy prawo uregulowane w tym przepisie.

Przepis 1. – generacja ……

Przepis 2. – generacja ……

16.2. 0–1

Zadanie 16.2. (0–1)

Uzasadnij, że prawa człowieka uregulowane w przytoczonych przepisach prawnych należą do kategorii praw pozytywnych.

.....

.....

.....

Zadanie 17.

Materiał 1. O sytuacji w jednym z państw Bliskiego Wschodu w 2. dekadzie XXI w.

Pracownicy międzynarodowych organizacji pomocowych apelowali do Rosji o zatwierdzenie rocznego przedłużenia korytarza […], który prowadzi z przejścia Bab al-Hawa na granicy tureckiej do północno-zachodniej [części państwa, którego dotyczy tekst]. Misja ONZ, która rozpoczęła się w 2014 roku, wygasła w niedzielę. Moskwa […] podtrzymała swoje argumenty, mianowicie, że szlak narusza suwerenność [państwa] – i że to prezydent […] Baszar al-Assad powinien decydować o tym, jak rozdzielane jest zagraniczne wsparcie [w państwie ogarniętym wojną domową]. Trzynastu członków [organu] ONZ głosowało za kontynuacją misji pomocowej, a Chiny wstrzymały się od głosu. Tylko Rosja była przeciwna. Urzędnicy ONZ opisali trasę Bab al-Hawa jako bramę dla największej na świecie operacji pomocy […], która w ciągu ostatnich ośmiu lat dostarczyła ponad 56 000 ciężarówek z ratującym życie zaopatrzeniem do prowincji Idlib […].

wszystkoconajwazniejsze.pl

Materiał 2. O symbolach Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca

Symbole tej organizacji zostały [potwierdzone 1.] [k]onwencją [g]enewską z 1949 r. i protokołami dodatkowymi do niej. Ruch współpracuje, aby chronić te emblematy przed niewłaściwym użyciem i nadużyciami. Istotne jest, aby nie podważano ich jako symbolu neutralnej i niezależnej pomocy, gwarantując[ej] ochronę w czasie konfliktów i katastrof. Najstarszy z symboli to czerwony krzyż, ustanowiony przez założyciela organizacji, a najmłodszy to czerwony kryształ, ustanowiony w 2005 r.

www.ifrc.org

Zadanie 17.1. (0–2) 17.1. 0–1–2

Podaj nazwę organu ONZ, do którego decyzji odwołano się w tekście z materiału 1., i wyjaśnij, dlaczego stanowisko Rosji miało kluczowe znaczenie w decyzji w tej sprawie.

Nazwa organu – .....

Wyjaśnienie – .....

.....

Zadanie 17.2. (0–1) 17.2. 0–1

Podaj nazwę państwa, do którego kierowana była pomoc wskazana w tekście z materiału 1., oraz numer, którym to państwo oznaczono na mapie (zamieszczonej w tym materiale).

Nazwa państwa – …… Numer na mapie – ……

Zadanie 17.3. (0–1) 17.3. 0–1

Sformułuj argument dotyczący zróżnicowania świata i tłumaczący wprowadzenie trzeciego symbolu organizacji przedstawionej w tekście z materiału 2.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 17.4. (0–1) 17.4. 0–1

Uzasadnij, że teksty z obu materiałów dotyczą tej samej dziedziny prawa międzynarodowego publicznego. W odpowiedzi podaj nazwę tej dziedziny.

.....

.....

.....

Zadanie 18.

O wybranych aktach prawa Unii Europejskiej

Dyrektywa wiąże wszystkie państwa unijne. Każdy kraj musi dostosować swoje prawo krajowe do jej przepisów. Poszczególnym krajom pozostawiona została jednak pełna swoboda co do wyboru formy i środków, dzięki którym efekt końcowy zostanie osiągnięty, a dyrektywa wdrożona do prawa krajowego.

Przepisy rozporządzenia obowiązują bezpośrednio w każdym państwie członkowskim, a zakres jego regulacji jest ogólny. Kraje te nie muszą dostosowywać swojego prawa do odgórnych przepisów. Zobligowane są automatycznie przestrzegać wspólnych unormowań.

Na podstawie: K. Zymonik, *Wybrane zagadnienia z zakresu prawa*, Wrocław 2020, s. 17.

18.1. 0–1

Zadanie 18.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy oba typy aktów prawnych przedstawione w tekście to akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie – ……

Uzasadnienie – .....

.....

18.2. 0–1

Zadanie 18.2. (0–1)

Wyjaśnij, na czym polega różnica w implementacji w państwach członkowskich Unii Europejskiej obu typów aktów prawnych przedstawionych w tekście.

.....

.....

.....

Zadanie 19. (0–5)

Materiał 1. Przepisy prawne z kodeksów obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 17. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy: […]
4) o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa sto tysięcy złotych […].
Art. 24. W sprawach o zabezpieczenie, zastaw lub hipotekę wartość przedmiotu sporu stanowi suma wierzytelności. Jeżeli jednak przedmiot zabezpieczenia lub zastawu ma mniejszą wartość niż wierzytelność, rozstrzyga wartość mniejsza.
Art. 27. § 1. Powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania.

Dz.U. 1964, nr 43, poz. 296, z późn. zm. (stan prawny na 22 kwietnia 2026 r.).

Materiał 2. Opis sytuacji

W dniu 11 sierpnia 2023 r. została sporządzona umowa pożyczki zabezpieczona zastawem samochodu między jego właścicielem, Pawłem Palickim (PESEL: 54050199995), zamieszkałym przy ul. Jadwigi Śląskiej 38 w Rudzie Śląskiej (41-706) a Zenobią Zilberską (PESEL: 74050399966), zamieszkałą przy ul. Wiktora Gorzołki 100 w Gliwicach (44-100).

Strony zgodnie ustaliły, że wartość pojazdu wynosi 80 000 (słownie: osiemdziesiąt tysięcy) złotych, a na konto właściciela Zilberska przelała 80% tej kwoty. Ustalono ponadto, że spłata pożyczki w kwocie 90% wskazanej wartości samochodu powinna nastąpić nie później niż przed upływem roku od dnia zawarcia umowy. Ponieważ do 13 sierpnia 2024 r. czynność ta nie została dokonana, wierzyciel wysłał wezwanie przedsądowe, a wobec braku odpowiedzi i działań przez kolejny miesiąc postanowił wnieść pismo procesowe.

Materiał 3. Sądy powszechne (I instancji) właściwe terytorialnie dla adresów z materiału 2.
– Sąd Okręgowy w Gliwicach, ul. T. Kościuszki 15, 44-100 Gliwice;
– Sąd Rejonowy w Gliwicach, ul. Powstańców Warszawy 23, 44-101 Gliwice;
– Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej, ul. Bukowa 5A, 41-700 Ruda Śląska.

gliwice.so.gov.pl

Jako wierzyciel z opisu sytuacji (przytoczonego w materiale 2.) napisz fragment (poprzedzający uzasadnienie) pisma procesowego przed sądem powszechnym. Pamiętaj o formalnym charakterze pisma – nie zapomnij określić nazwy pisma, nazw i danych stron, nazwy sądu i jego wydziału, wartości przedmiotu sporu, a także sformułuj żądanie oraz informację o próbie pozasądowego rozwiązania sporu.

19.
0–1–2–3–4–5

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 20. (0–7)

Tekst 1. O prognozowanej roli Stanów Zjednoczonych (tekst z ostatniej dekady XX wieku)

Na dłuższą metę realia polityki światowej z pewnością będą coraz mniej sprzyjać skupianiu się władzy hegemonistycznej w rękach jednego mocarstwa. Z tego powodu Ameryka [po okresie zimnej wojny] jest nie tylko pierwszym i jedynym supermocarstwem naprawdę ogólnoświatowym, lecz prawdopodobnie także ostatnim. […] Polityka Stanów Zjednoczonych musi bezwzględnie dążyć do dwóch celów: utrwalenia dominującej pozycji Ameryki na okres co najmniej pokolenia, a najlepiej jeszcze dłużej, i do stworzenia struktury geopolitycznej zdolnej amortyzować nieuniknione wstrząsy i napięcia związane z przemianami społeczno-politycznymi, przy czym struktura ta powinna przekształcić się jednocześnie w geopolityczny rdzeń organizacji, która weźmie na siebie odpowiedzialność za pokojowe kierowanie sprawami świata. Długotrwała faza stopniowego rozszerzania współpracy z głównymi partnerami euroazjatyckimi, stymulowana przez Amerykę pełniącą jednocześnie rolę arbitra, może także dopomóc w ukształtowaniu warunków wstępnych dla nadania większej rangi istniejącym, coraz bardziej przestarzałym strukturom Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Z. Brzeziński, *Wielka szachownica*, Warszawa 1998, s. 213, 219.

Tekst 2. O mocarstwach we współczesnym świecie (tekst z drugiej dekady XXI wieku)

Rola USA w polityce światowej na początku XXI wieku nieco się zmniejszyła w stosunku do lat 90. XX wieku. […] Ta ewolucja pozycji międzynarodowej USA, w której supremacja tego kraju ustępowała miejsca bardziej zróżnicowanemu, pluralistycznemu układowi sił […], była efektem m.in.: wzrostu pozycji gospodarczej i politycznej Unii Europejskiej, ChRL, Japonii Rosji, Brazylii, Indii oraz wielu innych państw odgrywających rolę mocarstw regionalnych […]. W 2013 roku udział państw grupy BRICS w światowym PKB wyniósł 21%, a udział w ludności świata – ponad 43%. W znacznym stopniu było to również następstwem ataku terrorystycznego w Stanach Zjednoczonych z 11 września 2001 roku, w tym zaangażowania się USA zbrojnie w Afganistanie (od 7 października 2001 roku) i w Iraku (od 20 marca 2003 roku), a także kosztów ekonomicznych i politycznych tych operacji oraz trudności w realizacji głównych celów tych interwencji militarnych.

M. Stolarczyk, *Ewolucja supermocarstwowej pozycji Stanów Zjednoczonych w pozimnowojennym systemie międzynarodowym*, w: *Na drodze do wyjaśnienia problemów politycznych: księga jubileuszowa ofiarowana profesorowi Markowi Barańskiemu*, Katowice 2018, s. 361.

Tekst 3. O roli Rosji i Chin we współczesnym świecie (tekst z trzeciej dekady XXI wieku)

Nadrzędnym celem Rosji i Chin jest osłabienie Zachodu, głównie USA, i zmiana istniejącego porządku międzynarodowego. […] Rosja i Chiny obawiają się samego faktu istnienia demokratycznego supermocarstwa, którego wartości leżą u podstaw obecnego porządku międzynarodowego. […] Obecnie wspólnym celem Rosji i Chin jest poszerzanie kręgu politycznych przyjaciół, co starają się osiągnąć, prowadząc równolegle lub razem intensywniejszą niż dotychczas kampanię wizerunkową […] wobec państw Globalnego Południa. By zmniejszać liczbę państw tworzących blok antychiński, ChRL próbuje jednocześnie podważać jedność Zachodu za pomocą zainicjowanej w połowie listopada 2022 r. na szczycie G20 *smiling diplomacy* [*uśmiechniętej dyplomacji*]. Polega ona na złagodzeniu retoryki wobec państw zachodnich oraz na nowej odsłonie propagandy – np. na rzekomym dystansowaniu się Chin od Rosji, czego przykładem ma być chiński sprzeciw wobec gróźb użycia broni jądrowej.

www.pism.pl

Scharakteryzuj trzy typy ładów międzynarodowych w ostatnim półwieczu, przedstawiając funkcjonowanie każdego z nich oraz rolę supermocarstw (lub hipermocarstwa) w tym funkcjonowaniu. W pracy wykorzystaj zamieszczone teksty (przy tym pierwszego z typów ładów międzynarodowych nie dotyczy bezpośrednio żaden z tekstów).

20.
0–1–2–3–4–5–6–7

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Poziom rozszerzony

Formuła 2023